

Pædagogisk Psykologi – Efterår 2021

5. semester - vejledende pensum

Referencen Argyris (1996a) er tilrettet pr. 1.8.21

Pensumlisten findes på fagets side på Brightspace med evt. links og oplysninger om semesterhyldede.

Aagaard, J. (2015a). Drawn to distraction: A qualitative study of off-task use of educational technology. *Computers & Education*, 87, 90-97. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2015.03.010>

I denne artikel undersøges distraktion i timerne via kvalitative interviews med studerende fra et handelsgymnasium. Det konkluderes, at distraktion indebærer et vanemæssigt islæt, der ligger udenfor bevidst, kognitiv kontrol.

Aagaard, J. (2015b). Mediet er budskabet: It og medier i dagligdagen. I: J. Klitmøller & D. Sommer (Red.), *Læring, dannelse og udvikling: Kvalificering til fremtiden i daginstitution og skole* (kapitel 12, s. 271-290). Hans Reitzel.

Dette oversigtskapitel foretager en kritisk gennemgang af en række kognitive, uddannelsesmæssige og eksistentielle tematikker omkring brugen af informationsteknologi og digitale medier ud fra krydsfeltet mellem psykologi, filosofi og medievidenskab.

Anderson, J. R., Reder, L. M. & Simon, H. A. (1996). Situated learning and education. *Educational Researcher*, 25(4), 5-11. <https://doi.org/10.3102/0013189X025004005>

I denne artikel stiller en række forskere sig kritiske overfor centrale antagelser i situeret læringsteori. Kritikken formuleres fra et kognitivt orienteret perspektiv på læring og tænkning. Den formulerede kritik diskuteres af Greeno (1997).

Argyris, C. (1996a): Actionable Knowledge: Design causality on the service of consequential theory. *Journal of Applied Behavioural Science*, 32, 4, 390-406. <https://doi.org/10.1177/0021886396324004> [17 sider]

Dette er Argyris' bidrag til en debat om, hvorvidt der er overensstemmelse mellem forskning og anvendelsen af dens resultater. Hvilken videnskabelig viden er relevant? Hvordan kan videnskab bruges til at identificere potentialer? Hvilke dele af programmet kan have gavn af innovation? Heller ikke i Danmark er dette et ukendt debattema; afstanden mellem forskningsresultater og deres anvendelse er stadig stigende. De kendte psykologiske metoder gør ofte forskningens anvendelighed vanskelig, i nogle tilfælde umulig. I sin artikel argumenterer Argyris for, at generaliseringer skal kunne informere brugeren, ikke kun om det der sandsynligvis sker under specifikke omstændigheder, men om hvordan betingelser og handlinger skabes fra begyndelsen. Generaliseringerne skal være brugbare over tid og under forskellige omstændigheder, og alligevel brugbare i konkrete tilfælde. Redaktørerne henvendte sig til ikke-mainstream forskere med meget forskellige synspunkter på forskningens anvendelighed. Socialkonstruktionisten Kenneth Gergen bidrog også til debatten, hvilket udløste heftige kommentarer. Det kan man læse i andre artikler i samme nummer.

Bateson, G. (2000). The logical categories of learning and communication. I: *Steps to an ecology of mind* (s. 279-308). University of Chicago Press.

Bateson udvikler i dette kapitel fra 1972 en taksonomi for læring. Med sin beskrivelse af hvorledes læring finder sted på forskellige niveauer - fra læring som automatiserede handlingsmønstre, over trial-and-error læring, til læring som vanedannelser og identitetskonstruktion – er teorien blevet skelsættende for senere læringsforståelse. Der er tale om en teori med meget direkte implikationer for den pædagogiske psykologi.

Biesta, G. (2009). Good education in an age of measurement: On the need to reconnect with the question of purpose in education. *Educational Assessment, Evaluation & Accountability*, 21(1), 33-46.
<https://doi.org/10.1007/s11092-008-9064-9>

I denne artikel argumenterer Biesta for, at spørgsmålet om formålet med at uddanne bør have en central plads inden for forskning i og diskussion af hvad god uddannelse er. Vigtigheden heraf understreges af den måde test og måling af uddannelsers 'outcome' er blevet stadigt mere centrale for planlægningen og gennemførelsen af uddannelser og undervisningsforløb. Herefter påpeger Biesta nogle af grundene til, at formål med at uddanne er forsvundet ud af uddannelsesdiskussionen – herunder problemet at begrebet om 'læring' dominerer det sprog, vi benytter til at tale om meningen med at uddanne. Til slut introducerer Biesta tre analytiske områder, som efter hans mening er centrale aspekter af undervisning og uddannelse, nemlig kvalifikation, socialisation og subjektifikation

Biggs, J. B., & Tang, C. S. (2011). *Teaching for quality learning at university: What the student does* (4. udgave, kapitel 1 og 2). Open University Press.

Teksten præsenterer en række centrale begreber inden for universitetsverdenens forskning i undervisning og læring. Teksten kan læses i sammenhæng med Marton & Säljö (1976a, 1976b).

Bowman, L. L., Levine, L. E., Waite, B. M., & Gendron, M. (2010). Can students really multitask? An experimental study of instant messaging while reading. *Computers & Education*, 54(4), 927-931.
<https://doi.org/10.1016/j.compedu.2009.09.024>

I denne artikel undersøges det meget moderne og omtalte kognitive fænomen 'multitasking' via et eksperimentelt design. Det konkluderes, at multitasking i form af beskedskrivning (instant messaging) giver sig udslag i et forøget tidsforbrug hos studerende, der samtidig skal læse en tekst.

Bransford, J., Brown, A. L. & Cocking, R. R. (1999). *How people learn: Brain, mind, experience, and school* (kapitel 3, s. 51-78). National Academy Press. <https://doi.org/10.17226/24783>

"How people learn" er 10 år gammel, men ikke desto mindre en god og tilgængelig grundbog i læringsteori med et udpræget kognitiv udgangspunkt, og en fremtidsvision fra det amerikanske videnskabsakademi. Det valgte kapitel handler om transfer.

Colaizzi, P. F. (1998). Læring og eksistens. I: M. Hermansen (Red.), *Fra læringens horisont* (s. 185-213). Klim.

Colaizzis artikel tematiserer læring på et eksistentielt grundlag. Artiklen diskuterer forskellige former for læring og argumenterer for, at den form for læring, der er interessant, er en genuin form for læring, der vedrører elevernes eksistens. Colaizzi er kritisk over for den mekaniske overførsel af

informationer, som dominerer i mange undervisningsammenhænge. Den fører, ifølge Colaizzi, kun til kedsomhed og fordømmelse af eleverne.

Costall, A. (2013). The unconscious theory in modern cognitivism. I: T. P. Racine, & K. L. Slaney (Red.), *A Wittgensteinian perspective on the use of conceptual analysis in psychology* (s. 312-327). Palgrave Macmillan.

I præsentationer af psykologiens udvikling som videnskab bliver den kognitive psykologi ofte fremstillet som radikalt forskellig fra behaviorismen - den dominerende retning den 'erstattede'. I kapitlet diskuterer Costall holdbarheden af den kognitive psykologiske metodiske og terminologiske selvforståelse som fundamental forskellig fra behaviorismen.

Darling, N. (2007). Ecological systems theory: The person in the center of the circles. *Research in Human Development*, 4(3-4), 203-217. <https://doi.org/10.1080/15427600701663023> [15 sider]

En af Bronfenbrenners elever beskriver i denne artikel erfaringer med anvendelse af teorien og fokuserer her på, hvordan forældre skaffer sig viden om deres barns adfærd.

Davies, B. (2004). Introduction: Poststructuralist lines of flight in Australia. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 17(1), 3-9. <https://doi.org/10.1080/0951839032000150194>

Denne korte tekst fremhæver meget koncist en række centrale pointer ved poststrukturalistisk tænkning.

Dreier, D. (2003). Learning in personal trajectories of participation. I: N. Stephenson, H. L. Radtke, R. J. Jorna & H. J. Stam (Red.), *Theoretical psychology: Critical contributions* (s. 20-29). Captus University Publications.

I denne artikel introducerer Dreier den kritiske psykologiske læringsbegreb. Dreier anvender den kritiske psykologi som afsæt til at kritisere eksisterende uddannelsesmæssige arrangementer – en kritik der skal løsrive læringsbegrebet fra de konnotationer der følger af de bestemte måder, hvorpå vi har institutionaliseret læring. Derefter introducerer Dreier et alternativ til studiet af mennesker og viser, hvilke implikationer dette har for undersøgelser af læring.

Dreyfus, H. & Dreyfus, S. (1999). Mesterlære og eksperterens læring. I: K. Nielsen & S. Kvale (Red.), *Mesterlære: Læring som social praksis* (s. 54-75). Hans Reitzel.

I denne artikel præsenterer Dreyfus & Dreyfus deres teori om udviklingen af menneskelig ekspertise. Grundlæggende for deres forståelse er, at menneskelig ekspertise ikke lader sig karakterisere som regler, og derfor ikke lader sig overføre gennem undervisning baseret på sproget alene.

Geake, J. (2008). Neuromythologies in education. *Educational Research*, 50(2), 123-133. <https://doi.org/10.1080/00131880802082518>

Nye og gamle undervisningsidéer er over de sidste årtier blevet søgt understøttet med neurovidenskab. Selvom potentialet for landvindinger i feltet mellem hjerneforskning og pædagogisk psykologi er lovende, leder hovedkuldse oversættelser fra laboratoriet til klasseværelset desværre ofte til uunderbyggede neuromyter blandt praktikere og læsere af popvidenskab.

Gilliam, L. (2008). Svinekød, shorts og ballade. Børns forståelse af den danske og den muslimske identitet i skolen. *Tidsskrift for Islamforskning*, 3(3), 44-65.
<https://doi.org/10.7146/tifo.v3i3.24573>

Gilliam beskriver på baggrund af et længere feltarbejde i en københavnsk folkeskole, hvordan 'muslimsk elevidentitet' blandt klassens etniske minoritetsbørn bliver til og forhandles i relation og opposition til 'dansk elevidentitet'.

Greeno, J. G. (1997). On claims that answer the wrong questions. *Educational Researcher*, 26(1), 5-17.
<https://doi.org/10.3102/0013189X026001005>

Greeno formulerer i denne artikel et svar på den kritik af situeret læring formuleret af Anderson et al. (1996). Artiklen argumenterer for, at en situeret og kognitiv tilgang til læring hviler på grundlæggende forskellige præmisser, og at disse må afklares, før en videre diskussion er mulig.

Hedegaard, M. (2012). The dynamic aspects in children's learning and development. I: M. Hedegaard, A. Edwards & M. Fler (Red.), *Motives in children's development: Cultural-historical approaches* (s. 9-27). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139049474>

I indledningskapitlet til bogen "Motives in Children's Development – Cultural-Historical Approaches" (2012) præsenterer Hedegaard hovedlinjerne i den helhedorienterede tilgang, som hun har udviklet gennem en årrække. De centrale inspirationer er Jerome Bruner, Lev Vygotsky, Kurt Lewin og A. N. Leontiev. Hedegaards særlige fokus er at bidrage til Vygotsky og Leontievs kulturhistoriske og virksomhedsteoretiske perspektiv gennem analyse af institutionel praksis, f.eks. i familien. Udviklingen af motiver får i den forbindelse særlig opmærksomhed. Kapitlet kan med fordel læses sammen med Vygotsky (1987).

Kaspersen, L. B. & Mortensen, N. (1999). Anthony Giddens om politiske betingelser og handlemuligheder i det posttraditionelle samfund. I: J. Tønnes Hansen & M. Hermansen (Red.), *Sociologisk udfordring til psykologien* (s. 89-109). Klim.

I denne tekst gives der en grundig introduktion via en præsentation af Anthony Giddens til de forandrede eksistensbetingelser for det moderne menneske. Denne tekst kan læses i sammenhæng med de to Ziehe-tekster og Kvaales (1992) tekst om det postmoderne.

Keshavarz, N., Nutbeam, D., Rowling, L. & Khavarpour, F. (2010). Schools as social complex adaptive systems: A new way to understand the challenges of introducing the health promoting schools concept. *Social Science & Medicine*, 70, 1467-1474. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2010.01.034>

samt to kommentarer:

Haggis, T. (2010). Approaching Complexity: A commentary on Keshavarz, Nutbeam, Rowling and Khavarpour. *Social Science & Medicine*, 70, 1475-1477.
<https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2010.01.022>

plus:

Keshavarz, Nutbeam & Rowling (2010) Social complex adaptive systems. A response to Haggis. *Social Science & Medicine*, 70, 1478-1479. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2010.01.023>

[ialt 12 sider]

Systemteorier er udbredte og har mange forgreninger. I denne artikel fokuserer forfatterne på anvendelsen af teorier om "komplekse adaptive systemer" på skolen, og illustrerer, hvordan det lader sig gøre at anvende dette perspektiv. Haggis roser i en kommentar Keshavarz et al for deres arbejde men mener fortsat, at der stadig er et stort arbejde med udviklingen af en anvendelig kompleksitetsteori. Keshavarz et al er enige, men påpeger også, at deres arbejde blot er første skridt.

Kvale, S. & Grenness, C. E. (1967). Skinner and Sartre: Towards a radical phenomenology of behavior? *Review of Existential Psychology & Psychiatry*, 7(2), 128-150.

Behaviorismen har efter en dominerende stilling inden for den videnskabelige psykologi været udsat for kritik fra en mængde forskellige teoretiske vinkler, psykologiske såvel som filosofiske. I denne artikel er forfatterens hensigt imidlertid at vise, at behaviorismens grundantagelser på mange måder er i overensstemmelse med antagelser inden for visse dele af fænomenologien. Som sådan fremhæver artiklen aspekter af behaviorismen, som en række kritikere har tendens til at overse eller underkende betydningen af.

Latour, B. (2002). Morality and technology: The end of the means. *Theory, Culture & Society*, 19(5-6), 247-260. <https://doi.org/10.1177/026327602761899246>

I denne artikel diskuterer den berømte grundlægger af aktør-netværks teorien Bruno Latour, hvordan vi skal forstå teknologiske artefakter. Vi omtaler ofte teknologier som neutrale mellemlid (means), som vi mennesker anvender efter forgodtbefindende, men dette er ifølge Latour en misforståelse, idet teknologiske artefakter aktivt medierer vores relation til verden og omformer vores handlinger. Artiklen kan med fordel læses i sammenhæng med Aagaard (2015a).

Lave, J. & Wenger, E. (2003). *Situeret læring - og andre tekster* (s. 31-103). Hans Reitzel.

Lave og Wengers bog om situeret læring beskriver med udgangspunkt i studier af mesterlære, hvordan læring altid er knyttet til vores deltagelse i forskellige praksisfællesskaber. Læring defineres som et bredere fænomen end blot tilegnelse af en række afgrænsede videnskabelige produkter. Læring forstås som en forandring i den enkeltes deltagelse i praksisfællesskabet, og omhandler forandringer i vores identitet og eksistens. Lave og Wenger foreslår begrebet legitim perifer deltagelse som et analytisk begreb til at forstå læring som et socialt fænomen.

Madsen, O. J. (2018). *Generasjon prestasjon: hva er det som feiler oss?*. "Indledning s. 9-22 (12 sider) og kapitel 4 "Ung privilegeret og syk" s. 59-81 (22 sider).

Kapitel 1 introducerer bredt til centrale senmoderne kulturelle tematikker, der knytter sig til den stigende mistrivsel blandt unge i Skandinavien i dag. Kapitel 4 sammenfatter kvalitative undersøgelser af unges psykiske sygdomserfaringer i senmoderniteten. Det analyseres hvordan senmoderne tematikker som selvrealisering, instrumentalisering og ensomhed repræsenteres i de unges sygdomsfortællinger. Kapitlet peger på, at unges mistrivsel og psykiske lidelser ikke alene kan forklares med henvisning til individuelle sårbarhedsfaktorer, men må suppleres af kulturelle og sociale forklaringsmodeller.

Marton, F. & Saljo, R. (1976a). On qualitative differences in learning: I. Outcome and process. *British Journal of Educational Psychology*, 46(1), 4-11.

Marton, F. & Saljo, R. (1976b). On qualitative differences in learning: II. Outcome as a function of the learner's conception of the task. *British Journal of Educational Psychology*, 46(2), 115-127.

I disse to tekster af Marton og Säljö præsenteres rationale og empirien bag formuleringen af en overflade- og dybdelæringsstilgang til undervisningsmæssige situationer. Marton og Säljös arbejder har haft stor betydning for en række pædagogiske områder, heriblandt den internationale universitetspædagogiske forskning. Artiklen kan læses i sammenhæng med Biggs (2011).

McDermott, R. P. (1996). Hvordan indlæringsvanskeligheder skabes for børn. I: C. Højholt & G. Witt (Red.), *Skolelivets socialpsykologi: Nyere socialpsykologiske teorier og perspektiver* (s. 81-116). Unge Pædagoger.

McDermotts tekst om indlæringsvanskeligheder vender de traditionelle forestillinger af indlæringsvanskeligheder på hovedet med udgangspunkt i en casefortælling om Adam. McDermott viser, hvordan indlæringsvanskelighederne ikke skyldes psykologiske træk ved Adam, men derimod en kategori af skolemæssige sammenhænge, som desuden er med til at påvirke Adams selv- og omverdensforståelse.

Mehan, H. (1992). Understanding inequality in schools: The contribution of interpretive studies. *Sociology of Education*, 65(1), 1-20. <https://doi.org/10.2307/2112689>

Mehans artikel giver en oversigt over forskellige teoretiske og empiriske undersøgelser af, hvordan social ulighed udvikles og fastholdes i uddannelsessystemet. Mehan argumenterer endvidere for, at sociologiske undersøgelser er utilstrækkelige med hensyn til forklaring af social ulighed i uddannelsessystemet. Der er i højere grad brug for analyser af, hvordan den konkrete interaktion i den lokale uddannelsespraksis er med til at fastholde de sociale uligheder i uddannelsessystemet i dag.

Meier, J. (2021). Necessary Suffering? Investigating Existential Suffering in Youth through Everyday Experiences of Bad Conscience. *Qualitative studies*, 6(1), 116-141. <https://doi.org/10.7146/qs.v6i1.124448>

Artiklen udvikler en teoretisk og empirisk forståelse af eksistentiel lidelse i ungdommen. Ifølge adskillige studier lider et stigende antal unge i de moderne vestlige samfund i dag af mentale lidelser, stress og mistrivsel. I artiklen kritiseres imidlertid fremherskende tendenser til at patologisere alle unges lidelseseerfaringer. Med udgangspunkt i kvalitative interviews med tre danske gymnasielever, der angår oplevelser af dårlig samvittighed i deres hverdagsliv, argumenteres det, at elevernes lidelseseerfaringer kan begribes som normative implikationer af eksistentielle grundvilkår i form af frihed, endelighed og den Anden. Afslutningsvist diskuteres lidelsens normativitet. Bør vi altid være i mod lidelse, eller er der lidelse i livet som er nødvendigt?

Nielsen, K., Dalgaard, S. & Madsen, S. (2011). Pastoral techniques in the modern Danish educational system. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 24(4), 435-450. <https://doi.org/10.1080/09518398.2010.529837>

På baggrund af en empirisk analyse af brugen af socialpædagogiske spil i folkeskolen, analyserer artiklen psykologiseringen af den pædagogiske praksis med udgangspunkt i centrale elementer i Foucaults senere arbejder. Artiklen kan læses i sammenhæng med Usher and Edwards introduktion til Foucault (1994).

Nielsen, K. & Kvale, S. (1999). Mesterlære som aktuel læringsform. I: K. Nielsen & S. Kvale (Red.), *Mesterlære: Læring som social praksis* (s. 11-31). Hans Reitzel.

I denne artikel introducerer Nielsen og Kvale begrebet om mesterlære og betydningen af dette perspektiv for forståelsen af både undervisning og læring.

Nielsen, K. & Tanggaard, L. (2018). *Pædagogisk psykologi: En grundbog* (2. udgave s. 9-159). Samfundslitteratur.

Denne bog forsøger at give et overblik over de forskellige læringsteoretiske positioner i den pædagogiske psykologi. Den grundlæggende antagelse er, at de forskellige læringsteorier afspejler centrale elementer i den tid, hvor de er opstået. Nielsen og Tanggaard forsøger med bogen at give et overblik over de mange forskellige tilgange til faget.

Nielsen, K. (1999). Praksis, habitus og livsstil: Et essay om Bourdieu, krop og kultur. I: J. Tønnes Hansen & M. Hermansen (Red.), *Sociologisk udfordring til psykologien* (s. 53-63). Klim.

I denne artikel introduceres centrale begreber fra Bourdieus forskning samt relevant empiri. Bourdieus forskning sættes i forhold til centrale pædagogisk-psykologiske problemstillinger.

Orford, J. (2008). *Community psychology: challenges, controversies and emerging consensus* (kapitel 1: Challenging psychology over its neglect of the social). Wiley. [30 sider]

I dette velskrevne kapitel peger Orford på de bevæggrunde, der har motiveret udviklingen af community psykologien. Især er Orford kritisk over for individualismen i psykologi, illustreret ved brug af mange velkendte eksempler fra psykologiens teoriunivers. Med inspiration fra bl.a. Bronfenbrenner og kritisk psykologi afsluttes kapitlet med en skitse af, hvordan psykologisk forskning og praksis kan bedrives anderledes.

Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants Part 1. *On the Horizon*, 9(5), 1-6.
<https://doi.org/10.1108/10748120110424816>

I denne artikel introducerer Mark Prensky begrebet om 'digitale indfødte' (digital natives). Ifølge Prensky er digitale indfødte på grund af deres gennemgribende digitaliserede opvækst udstyret med et radikalt anderledes kognitivt system sammenlignet med tidligere generationer, hvilket har store konsekvenser for uddannelsessystemet. Artiklen er blevet citeret adskillige tusinde gange.

Riis, S. (2017). ICT literacy: An imperative of the twenty-first century. *Foundations of Science*, 22, 385-394.
<https://doi.org/10.1007/s10699-015-9456-5>

I denne artikel argumenterer Riis for, at digital dannelse (ICT literacy) er en nødvendighed for at navigere i det enogtyvende århundrede. I den forbindelse analyserer han kritisk den store begejstring,

der omgærder brugen af digitale læremidler i undervisningen, også påpeget af Selwyn (2016). Riis argumenterer for, at spørgsmålet om digital dannelse er uadskilleligt fra spørgsmålet om det gode liv.

Rogers, C. R. (1983). *Freedom to learn for the 80's* (s. 9-21 & 119-135). Merrill.

Rogers er en central teoretiker i formuleringen af den humanistiske psykologi. I denne sammenhæng præsenteres centrale elementer vedrørende Rogers lærings- og uddannelsesforståelse. Denne artikel kan læses i sammenhæng med Colaizzi (1998).

Rosenberger, R. (2017). The ICT educator's fallacy. *Foundations of Science*, 22(2), 395-399.
<https://doi.org/10.1007/s10699-015-9457-4>

I denne artikel, som er en kommentar til Riis' (2017) artikel om digital dannelse, beskriver og advarer Rosenberger mod 'teknologiunderviserens fejlslutning', som er idéen om, at indførelsen af digitale læremidler i undervisningsregi vil have de eksakte effekter, som underviseren på forhånd antager og planlægger.

Schön, D.A. (1992) The crisis of professional knowledge and the pursuit of an epistemology of practice, *Journal of Interprofessional Care*, 6(1), 49-63. <https://doi.org/10.3109/13561829209049595> [16 sider]

Schöns bog om den reflekterende praktiker har været skelsættende for nyere forståelse af professionsuddannelse. Schön kritiserer i denne artikel den tekniske rationalitet, som præger moderne uddannelsestænkning, og beskriver i kontrast hertil professionelles handlingsforståelse som præget af artisteri gennem refleksion i handling og refleksion over handling.

Selwyn, N. (2016). Minding our language: Why education and technology is full of bullshit ... and what might be done about it. *Learning, Media and Technology*, 41(3), 437-443.
<https://doi.org/10.1080/17439884.2015.1012523>

I denne artikel diskuterer og kritiserer Neil Selwyn den udprægede optimisme, der omgærder størstedelen af forskningen i digitale læringsmidler. Ifølge Selwyn kan megen retorik klassificeres som 'bullshit' - ikke decideret løgnagtig, men præget af en lemfældig omgang med den faktiske virkelighed i uddannelsessystemet.

Skinner, B. F. (1975). Motivationens og emotionens indre verden. I: *Om behaviorisme* (s. 159-177). Det Schønbergske Forlag.

I bogen 'Om behaviorisme' (1975) søger B. F. Skinner at begrunde og forklare behaviorismen gennem kapitler, der, ud over centrale behavioristiske principper, behandler centrale begreber i psykologien. Blandt emner som 'perciperen', 'tænkning', og 'viden' findes dette pensumkapitel om 'Motivationens og emotionens indre verden'. Her viser Skinner, hvordan mange teorier om motivation bygger på uholdbare henvisninger til en indre virkelighed, der er årsag til ydre adfærd. Dette kapitel kan med fordel læses sammen med artiklen af Kvale og Grenness (1967).

Skinner, B. F. (1978). *Reflections on behaviorism and society* (s. 140-159). Prentice-Hall.

Skinner kritiserer - med udgangspunkt i Rousseau's Emile - en elevcentreret pædagogik for, at lærerne

her abdicerer som lærere. Skinner anfører, at den væsentlige opgave ved uddannelse er at formidle en kultur, dvs. at gøre det muligt for nye medlemmer i en gruppe at bygge videre på noget, som andre allerede har lært. I kontrast til tidligere kulturformidling gennem skolens trussel om straf argumenterer Skinner for en pædagogik baseret på positiv forstærkning. Følgelig skitserer han pædagogiske programmer baseret på umiddelbare, entydige og hyppige forstærkninger, hvor den studerende lærer i sit eget tempo og handler i forhold til det som læres.

Staubæs, D. (2000). Hvorfor hænger de "tyrkisk-kurdiske" drenge ud ved bænkene langs skolemuren? *Unge Pædagoger*, 61(5), 1-18.

Staubæs undersøger, hvordan sammenhængen mellem maskulinitet og etnicitet har betydning for identitetsforhandling og elevpositioner blandt etnisk danske drenge og 'tyrkisk-kurdiske' drenge. Igennem empiriske analyser diskuteres om 'kultur' er grunden til splid mellem etnisk danske drenge og 'tyrkisk-kurdiske' drenge, eller om 'kultur' skabes som en forskel på grund af uenighed mellem de to elevpositioner.

Søndergaard, D. M. (2003). Subjektivering og nye identiteter – en psykologi i et pædagogisk felt. *Kvinder, Køn & Forskning*, 12(4), 31-47. <https://doi.org/10.7146/kkf.v0i4.28267>

Toomela, A. (2007). Culture of science: strange history of the methodological thinking in psychology. *Integrative Psychological & Behavioral Science*, 41(1), 6–20. <https://doi.org/10.1007/s12124-007-9004-0>

I denne artikel har Toomela en historisk tilgang til psykologiens metoder. Toomela identificerer to forskellige metodologiske retninger i psykologien og argumenterer for, at det stærke historiske fokus på fakta har hæmmet udvikling af viden i vores fag.

Tseng, V & Seidman, E. (2007). A systems framework for understanding social settings. *American Journal of Community Psychology*, 39, 217-228. <https://doi.org/10.1007/s10464-007-9101-8> [12 sider]

Ideen om at menneskers adfærd præges af 'social settings' er central inden for 'community psykologien'. 'Settings' betegner steder, som 1) er organiseret af mennesker, 2) er afgrænset af menneskelige og økonomiske ressourcer, 3) har en historie, som udspiller sig i tid og går forud for den eller de personer, der frivilligt eller ufrivilligt bliver en del af stedet, samt 4) steder, hvor personer interagerer. I denne artikel diskuterer forfatterne med inspiration fra bl.a. Bronfenbrenner, hvordan systemteori kan befrugte 'community psykologien' - og herunder ideen om 'social settings'.

Tudge, J. R. H., Mokrova, I., Hatfield, B.E. & Karnik, R.B. (2009). Uses and misuses of Bronfenbrenner's Bioecological Theory of Human Development. *Journal of Family Theory & Review*, 1, 198-210. <https://doi.org/10.1111/j.1756-2589.2009.00026.x> [13 sider]

Bronfenbrenners økologiske systemteori er en af de mest udbredte teorier inden for det pædagogiske og sociale forskningsfelt, og samtidig (som artiklen viser) en misbrugt teori. Ofte reduceres Bronfenbrenners teori til kun at handle om kontekstens indflydelse, mens helt centrale processer i teorien ignoreres, nemlig de proximale processer.

Tønnesvang, J. (2015). Hvad er uddannelse til for? - kvalificeret selvbestemmelse som grundlag og retning for pædagogik og undervisning. *Psyke & Logos*, 36(2), 28-66. [39 sider].

Med afsæt i et kort rids over dannelsespositioner anvendes Wolfgang Klafkis teori om kategorial dannelse som grundlag for at diskutere forholdet mellem kompetence og dannelse og dernæst vise, hvordan begrebet om kvalificeret selvbestemmelse kobler dannelse og kompetence i en dialektisk grundforståelse af dannelse som beroende på dobbeltsidige åbningsprocesser. Begrebet om kvalificeret selvbestemmelse indkredser fire almene tilværelseskompetencer, der vedrører menneskets teknikalitet (eller faglighed), socialitet (eller deltagelse), sensitivitet (eller føleevne) og refleksivitet (eller omtanke). Kompetencerne er almene, hvilket betyder, at de ikke knytter sig specifikt til ét bestemt uddannelsesregi, men går på tværs af forskellige dannelses- og uddannelsessammenhænge. Dette giver KvaS-modellen et potentiale til at være en brik i, hvad man kan kalde, en metametodik for pædagogisk tænkning og praksis, der muliggør både faglige og tværfaglige drøftelser af didaktiske mål og udfordringer samt samarbejde om dette på tværs af forskellige dannelses- og uddannelseskontekster. Der opstilles en model for at tænke kvalificeret selvbestemmelse ind i uddannelsesorganisatoriske sammenhænge. [39 sider]

Usher, R. & Edwards, R. (1994). Subject disciplines and disciplining subjects. I: *Postmodernism and education* (s. 82-100). Routledge.

En introduktion til Foucaults tænkning med henblik på uddannelsesteori. Denne artikel kan læses i sammenhæng med Nielsen, Dalgård og Madsen (2011).

Vygotsky, L. S. (1987). From 'thinking and speech'. I: R. W. Rieber (Red.), *The collected works of L.S. Vygotsky: Vol. 1 Problems of general psychology* (s. 194-214). Plenum. (Oprindeligt publiceret på russisk i 1934).

I dette kapitel - fra hovedværket 'Thinking and Speech' - argumenter Vygotsky for, at vejen til at forstå undervisning går omkring at forstå sammenhængen mellem læring og udvikling. Han skitserer tre forskellige positioner: 1) udvikling er uafhængig af læring 2) læring er udvikling og 3) en kombination af 1) og 2). Kapitlet introducerer begrebet om zonen for nærmeste udvikling og forsøger at pege frem mod et kulturhistorisk bud på sammenhængen mellem læring og udvikling.

Ziehe, T. (1989). "Jeg er måske lidt umotiveret i dag " – elevernes og lærernes forestillinger om sig selv i dag. I: *Ambivalenser og mangfoldighed* (s. 37-54). Politisk Revy.

Ziehes tekst om elever, lærere og undervisning i dagens uddannelsessystem tager udgangspunkt i de historiske ændringer i skolesystemet de seneste 50 år. Artiklen påpeger de forandringer, der er sket med det psykologiske klima, der hersker i skolen i dag. Læreren har mistet sin naturlige autoritet, og skolen sit betydningsmæssige overskud. Ifølge Ziehe knytter skolens krise sig bredt til en almen værdinivellering i det senmoderne samfund, og her fokuseres særligt på de psykologiske konsekvenser heraf.

Ziehe, T. (2003). Skolen i en anerkendelseskriser. I: J. Bjerg (Red.), *Pædagogik: En grundbog til et fag* (3. rev. udgave, kapitel 3, s. 85-101). Hans Reitzel.

Med udgangspunkt i populærkulturens betydning for dagens pædagogiske praksis analyserer Ziehe en række af de problemer, som uddannelsessystemet står overfor. Der sættes særligt fokus på elevernes forudsætninger i forhold uddannelsessystemets lærekultur.

I alt 1050 sider